

Каиматова Ж.А., Байжигитов Б.Б.

**ПЕДАГОГИКА ЖАНА БАШТАЛГЫЧ БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МЕТОДИКАСЫ
АДИСТИГИНИН СТУДЕНТТЕРИНИН ДЕН СОЛУКТУ ЧЫҢДООЧУ
ИШМЕРДҮҮЛҮККӨ ДАЯРДООНУН ДЕНГЭЭЛИНЕ ЖАНА ДИНАМИКАСЫНА
КАРАТА ПЕДАГОГИКАЛЫК ТААСИРДИН НАТЫЙЖАЛУУЛУГУ**

Каиматова Ж.А., Байжигитов Б.Б.

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВОЗДЕЙСТВИЙ
НА УРОВЕНЬ И ДИНАМИКУ ГОТОВНОСТИ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ
ПЕДАГОГИКА И МЕТОДИКА НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
К ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

J.A. Kashmatova, B.B. Bayjigitov

**EFFECTIVENESS OF PEDAGOGICAL IMPACTS
ON THE LEVEL AND DYNAMICS OF READINESS OF STUDENTS
OF SPECIALTIES OF PRIMARY CLASSES TEACHERS
OF PHYSICAL CULTURE ACTIVITIES**

УДК: 378.016:796

Бул макала болочок башталгыч класстардын педагогдорун ден соолукту чыңдоочу ишмердүүлүккө даярдоонун маныз-маанисин жана мазмунун аныктоого арналат. Дене тарбиялык-спорттук ишмердүүлүккө даярдоонун педагогикалык системасы иштелип чыккан жана студент-педагогдорду дене жактан тарбиялоонун эффективдүү практикалык ишке ашырылышынын педагогикалык шарттарынын комплекси негизделген. Эксперименталдык изилдөөнүн максаты дене тарбиясына салттуу мамиле кылууда студенттердин дене тарбиялык ишмердүүлүккө даярдыгынын деңгээлин жана динамикасын изилдөөдө болду. Көйүлган максатка жетүү үчүн төмөнкүлөр жасалды: «Дене тарбия» дисциплинасы боюнча билим деңгээлин жана динамикасын тестирилөө; жабык типтеги анкета-лык сурамжылоо: «дене тарбиялык ишмердүүлүккө мамиле»; физикалык сапаттардын деңгээлин тестирилөө. Изилдөөгө Баткен мамлекеттик университетинин Кызыл-Кыя гуманитардык-педагогикалык институтунун студенттери катышты. Эксперименталдык изилдөөдө «башталгыч класстын педагогу» адистигинин биринчи курсунун 50 студенти, экинчи курсун 55 студенти, үчүнчү, төртүнчү курстардан 50 дөн студент катышты. Педагогикалык билимдерди өлчөө жана баалоо Е.Н. Авксентьев тарабынан сунушталган тесттик тапшырмалар системасынын жардамы менен жүргүзүлдү. Тесттик тапшырмалардын мазмуну Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүчү мектептеринин башталгыч класстарынын окуучулары үчүн дене тарбиясы боюнча окуу материалын камтыды.

Негизги сөздөр: башталгыч класстар, педагог, дене тарбиялык-спорттук ишмердүүлүк, студент-педагог, дене тарбия, педагогикалык шарттар, натыйжалуулук.

Данная статья посвящена определению сущности и содержания подготовки будущих педагогов начальных классов к оздоровительной деятельности. Разработана педагогическая система формирования готовности к физкультурно-спортивной деятельности, обоснован комплекс педагогических условий ее эффективной практической реализации в физическом воспитании студентов-педагогов. Цель экспериментального исследования заключалась в изучении уровня и динамики развития готовности студен-

тов-педагогов к физкультурно-спортивной деятельности при традиционных подходах к физическому воспитанию. Для достижения этой цели нами были проведены: тестирование уровня и динамики усвоения знаний по предмету «Физическая культура»; анкетный опрос закрытого типа: «Отношение к физкультурной- спортивной деятельности»; тестирование уровня развития физических качеств. В исследовании приняли участие студенты Кызыл-Кийского гуманитарно-педагогического института Баткенского государственного университета. В первом эксперименте приняли участие 50 студентов первого курса, 55 студентов второго курса, 50 студентов третьего и 50 студентов четвертого курсов обучающихся по специальности «педагог начальных классов».

Ключевые слова: начальные классы, педагог, физкультурно-спортивная деятельность, студент-педагог, физическое воспитание, педагогические условия, эффективность.

This article is devoted to the definition of the essence and content of the training of future primary school teachers to health activities. The pedagogical system of formation of readiness for physical culture and sports activity is developed, the complex of pedagogical conditions of its effective practical realization in physical education of students-teachers is proved. The aim of the experimental study was to study the level and dynamics of development of readiness of students-teachers to physical culture and sports activities in traditional approaches to physical education. To achieve this goal, we have conducted: testing the level and dynamics of learning on the subject of "Physical culture"; questionnaire closed type: "Attitude to physical culture and sports activities"; testing the level of development of physical qualities. The study was attended by students of the Kyzyl-Kiy humanitarian and pedagogical Institute of Batken state University. The first experiment involved 50 first-year students, 55 second-year students, 50 third-year students and 50 fourth-year students majoring in "primary school teacher".

Key words: primary classes, teacher, physical sports activities, student-teacher, physical education, pedagogical conditions, efficiency.

Эксперименталдык изилдөөнүн максаты дене тарбиясына салттуу мамиле кылууда студенттердин ден соолукту чыңдоо ишмердүүлүгүнө даярдыгынын деңгээлин жана динамикасын изилдөөдө болду.

Коюлган максатка жетүү үчүн төмөнкүлөр жасалды:

– “Дене тарбия” дисциплинасы боюнча билим деңгээлин жана динамикасын тестирлөө;

– жабык типтеги анкеталык сурамжылоо: “дене тарбиялык ишмердүүлүккө мамиле”;

– физикалык сапаттардын деңгээлин тестирлөө.

Изилдөөгө Баткен мамлекеттик университетинин Кызыл-Кыя гуманитардык-педагогикалык институтунун студенттери катышты.

Эксперименталдык изилдөөдө «Педагогика жана башталгыч билим берүүнүн методикасы» адистигинин биринчи курсунун 50 студенти, экинчи кур-

сунун 55 студенти, үчүнчү, төртүнчү курстардын 50 студенттери катышты. Педагогикалык билимдерди өлчөө жана баалоо Е.Н. Авксентьев тарабынан сунушталган тесттик тапшырмалар системасынын жардамы менен жүргүзүлдү [5, 22-б.]. Тесттик тапшырмалардын мазмуну Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүчү мектептеринин башталгыч класстарынын окуучулары үчүн дене тарбиясы боюнча окуу материалын камтыды [182, 22-б.]. Студенттерге суроого берилген жооптордун 4 вариантынын ичинен алардын ою боюнча туура деп эсептелген бирин тандоо сунушталган. Тестти аткарууга 60 мүнөт кетирилген. Тестирлөөнүн жыйынтыгы 1-таблицада келтирилди.

Таблица 1

Студенттердин «Дене тарбия» дисциплинасы боюнча билиминин баллдык көрсөткүчү

Окуу курсу	Сыпатталуучулардын саны	Билим өздөштүрүү сапатынын көрсөткүчү
Биринчи	50	15,54 ± 3,88
Экинчи	55	18,16 ± 3,73
Үчүнчү	50	16,85 ± 3,66
Төртүнчү	50	17,44 ± 4,84
Σ, M	205.(50,1)	67,99 (16,99 ± 16,11 (4,02))

Студенттердин дене тарбиясы предмети боюнча билим деңгээли ЖОЖдо окуунун биринчи жылында гана кескин көтөрүлөрү аныкталды ($p < 0,05$ болгондо $t = 2,23$). Кийинки үч жылда ал практикалык жактан өзгөрүүсүз деңгээлде калат. Бул инсандын дене тарбиясын калыптандырууга олуттуу таасир көрсөтө тургандыгын билдирет.

Салыштырмалуу түрдө дене тарбиясы боюнча төмөн деңгээл көңүлдү бурат, бул жалпысынан бардык сыналгандарга мүнөздүү (15 баллдан 18 баллга чейин). Башкача айтканда, студенттер ортого сунушталган үч суроонун бирине гана туура жооп бере алышты.

Дене тарбиясы жөнүндө студенттердин теориялык маалыматтуулугунун төмөн деңгээли студенттин инсандыгынын башка структуралык бөлүктөрүнүн өнүгүү милдеттерин чечүүдө дене тарбиясы менен машыгуу керектөөсүн калыптандыруу, ДТИү өз алдынча ден соолукту чыңдоо жана физикалык өр-

күндөтүү максатында пландоо, ишке ашыруу, контролдоо жана коррекциялоодо олуттуу бөгөт болот.

Жабык типтеги “дене тарбиялык-спорттук ишмердүүлүккө мамиле” сурамжылоосун өткөрүүдө сыналгандарга өз мамилесинин өзгөчөлүгүнө жана реалдуу жүрүм-турумга көбүрөөк төп келген 4 вариант жооптун бирин тандоо сунушталды.

Изилдөөдө биринчи курстун 50, төртүнчү курстун 48 студенти катышты. Сыналгандардын баары ден соолугунун абалы боюнча негизги медициналык топко киргендерден эле.

Изилдөөнүн жыйынтыгы 2-таблицада келтирилген. Адамды ДТИкө чакырган мотивдер катары ден соолугун чыңдоо жана сактоо, өз физикалык даярдыгынын деңгээлин жогорулатуу аракети чыгышы мүмкүн.

Студенттерди анкеталык сурамжылоонун жыйынтыгы

Анкета суроолору жана жооптун варианттары	Сыналгандар тобу	
	1-курс	4-курс
1	2	3
Сиз өзүңүздүн физикалык (дене бойлук) ден соолугуңузду кандай баалайсыз?		
Эң сонун	2/4,0	4/8,3
Жакшы	40 /80,0	36/75,0
Канаттандырырлык	7/14,0	6/12,5
Канаттандырырлык эмес	1 / 2,0	2/4,2
Сиз өзүңүздүн физикалык даярдыгыңыздын деңгээлин кандай баалайсыз?		
75% дан жогору	12/24,0	6/12,5
50-75%	33/66,0	36/75,0
30-50%	5/10,0	6/12,5
30% дан төмөн	0/0,0	0/0,0
Сиздин спорт менен машыгууга (тренировкалар жана мелдештерге катышуу) умтулууңуз кандай?		
Спорт – менин чыныгы турмушумдун маанилүү бөлүгү	3/6,0	10/20,8
Спорт менен машыгуу – бош убакытты уюштуруунун эң жакшы ыкмасы	20/40,0	24/50,0
Кээде, көңүлүм келсе, спорт менен машыгам	27/54,0	14/29,2
Спорт менен машыгууга кайдыгермин	0/0,0	0/0,0
Сиз мектеп жылдары өз алдыңызча (мектептен тышкары) спорт же дене тарбия көнүгүүлөрү менен машыктыңыз беле?		
3 жылдан 5 жылга чейин	20 / 40,0	12/25,0
1 жылдан 3 жылга чейин	14 / 28, 0	16/33,3
1 жылдан аз	10 /20,0	14/29,2
Машыккан эмесмин	6/12,0	6/12,5
1	2	3
Жумасына канча жолу орто эсеп менен дене тарбия көнүгүүлөрү менен жеке топтун, команданын, секциянын курамында (окуу жүгүртмөсүндөгү академиялык сааттарды кошпогондо) машыгасыз?		
5 жолу же андан көп	5/10,0	2/4,2
3–4 жолу	22 /44,0	26/54,1
1–2 жолу	20/40,0	14/29,2
Машыкпайм	3/6,0	6/12,5
Дене тарбия көнүгүүлөрү же спорт менен машыгууга сизге эмне тоскоол кылат?		
Бул мага керек эмес деп эсептейм	1/2,0	0/0,0
Керек экенин түшүнөм, бирок каалоом жок	12/24,0	2/4,2
Каалоом бар, бирок бош убакыт жок	25/50,0	24/50,0
Бош убакыт бар, бирок мен үчүн алгылыктуу шарт жок	12/24,0	22/45,83

Сиз теле берүүлөр боюнча спорттук көрсөтүүлөрдү канчада бир көрөсүз, спорттук гезит, журнал карайсызбы?		
Тез-тез, мага өлкөнүн жана чет өлкөнүн спорттук турмушу менен таанышуу жагат	21/42,0	20/41,6
Ири эл аралык мелдештер (дүйнө чемпионаттары, олимпиадалык оюндар) болгон учурда гана	34/68,0	22/45,8
Сейрек, көңүлүм келсе, же досторумдун кеңеши же адаттан тыш окуялар болсо	2/4,0	2/4,2
Өтө сейрек	3/6,0	4/8,4
Дене тарбия көнүгүүлөрүн туура уюштурууга тиешелүү суроолорго кызыгасызбы?		
Ооба, дайыма ушул проблематикага тиешелүү илимий популярдуу адабиятты окуйм	5/10,0	8/16,6
Кээде кызыгып коём	37/74,0	36/75,0
Кызыкпайм	8/16,0	4/8,4
Сизге адамдар тобу менен дене тарбия сабагын өз алдыңызча өтүүгө туура келди беле?		
Ооба, 5 жолкудан 10 жолкуга чейин	11/22,0	8/16,6
Сейрек, 5 жолкудан аз	16/32,0	20/41,6
Жок	23/46,0	20/41,6
Дене тарбия сабактарын туура уюштуруу боюнча сиз менен көп кеңешишеби?		
Тез-тез, мени бул чөйрөдө кадырлуу деп эсептешет	1/2,0	2/4,2
Сейрек, жандарында кадырлуу адам болбогон учурда	24/48,0	28/58,3
Кайрылышпайт	25/50,0	18/37,5

Эскертүү: Алымында сыналгандардын саны, бөлүмүндө – бул топтогу сыналгандардын үлүшү жалпы көлөмдө, % да.

Адабияттар:

1. Авксентьев Е.Н. Формирование деятельности студентов педагогических вузов к физкультурно-спортивной деятельности: / Е.Н. Авксентьев. - Чебоксары, 2004. - 22 с.
2. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В.Д. Шадриков. - М.: Наука, 1982. - 185 с.

Рецензент: к.пед.н., доцент Мийзамов М.М.